

Abstrakt dizertační práce

Narrating the Regulation: The Pharmaceutical Policy in the Czech Republic as an Example

Karel Čada

Farmaceutické trhy představují jedno z klíčových prudce expandujících polí, jehož analýza může přispět k celkovému poznání sociální dynamiky pozdně moderních společností. Hartmut Rosa (2013) rozlišuje tři hlavní typy akcelerace v moderních společnostech: (1) technologická akcelerace hnaná ekonomickým motorem, (2) akcelerace sociální změny hnaná motorem funkční diferenciací a (3) akcelerace životního tempa hnaná kulturními přísliby. Práce identifikuje dva hlavní diskursivní motory této akcelerace: diskurs zdravotních nadějí a diskurs rozpočtových limitů.

Cíle předložené disertační práce jsou primárně teoretické – léková politika má sloužit jako příklad oblasti, kde lze zkoumat souhru diskursů, politických narativů a kulturních kódů v dynamickém institucionálním poli. Lékové politiky, stejně jako další výdobytky sociálního státu, jsou typické napětím mezi rostoucími očekáváními ze strany občanů na straně jedné a důrazem na trvalá úsporná opatření na straně státu. Strategie zvládnutí tohoto managementu hodnot tvoří osu mé práce, přičemž se zaměřuji zejména na roli jazyka v tomto procesu. Studium role jazyka ve veřejné politice vede výzkumníka k tomu, aby analyzoval pojmenování, kategorizování a připisování konkrétních významů a identit jako hluboce politické akty.

Ve vztahu k lékové regulaci odlišuji několik období - transformační období (1990-1997), období právní konsolidace pravidel (1997-2001), chaos kolem kategorizací (2002-2005), období pokračující krize (2005-2006) a období Julínkovy reformy. První období se neslo v duchu individualistického kódu, kdy důraz na volbu a odpovědnost byl dáván do protikladu se socialistickým zdravotnictvím. Diskurs zdravotní péče je silně na budoucnost orientovaný, s očekávanými výnosy v dlouhodobém horizontu. Nicméně důraz na individualistický kód je alespoň zpočátku doplňován reflexí rizika případného nárůstu společenských nerovností. Zatímco v první fázi zastánci politických reforem považovali nedostatek konkurence za hlavní problém, ve druhé fázi po roce 1996 byl hlavním problémem nedostatek řádu a nekonsolidovaná pravidla. Tato konsolidace pravidel byla symbolizována zákonem o léčivech. V tomto období se také intenzivněji objevuje jazyk soukromého zájmu, včetně obviňování z klientelismu a korupce. Obecný diskurs zklamání z politického vývoje a politických elit se projevuje v jednotlivých kontroverzích v rámci lékové regulace – jako jedné z mnoha lékových politik. Konsolidace pravidel také znamenala vyjednávání institucionálního rámce, včetně definování pozic jednotlivých aktérů. Zatímco v předchozím období byla klíčovou normou regulativních narativů volba a odpovědnost, v tomto období je to zejména transparentnost. Období politiky s důrazem na pravidla vrcholí přísnými lékovými limity Davida Ratha. Posledním sledovaným obdobím je reforma pravicového ministra Tomáše Julínka. S touto reformou přichází znovu do hry individualistický na incentivech postavený regulační kód s důrazem na individuální volbu a odpovědnost. Ospravedlnění jeho reformních kroků se nese v duchu narativu hodnoty za dobrou cenu, kdy hranice mezi ekonomickým a zdravotním režimem hraje dominantní úlohu.

Narativy regulace jsou ale i odvislé od širších diskursů jednotlivých politik a kódů, kterými jsou vyprávěny. Z hlediska jejich dynamiky lze vysledovat vzájemné vymezování různých typů kódů a jejich vzájemné oslabování a nahrazování. Vedle

této endogenní dynamiky hraje svou roli také exogenní dynamika pohybu diskursů, širšího uvažování o medicíně, demokracii či ekonomice – jakýchsi tektonických diskusí, jež slouží jako dispozitivы jednotlivých regulačních narativů.